

Biblioteka naukowa jako lobby etyczne

BIBLIOTEKA
Uniwersytetu
Łódzkiego

dr Anna Zatora, Uniwersytet Łódzki

Biblioteka naukowa i jej misja

Nieetyczne praktyki wydawnicze

➤ Drapieżni wydawcy – działanie celowe, świadomie nieetyczne

- szereg dobrze scharakteryzowanych w badaniach praktyk, m.in. fałszywe wskaźniki bibliometryczne, mylące/nieprawdziwe/nieaktualne informacje na stronach internetowych, nadużycia finansowe, nierzetelny proces recenzji

➤ Nierzetelni wydawcy – często działanie nieświadomie nieetyczne

- nieaktualne informacje dla autorów, brak umów wydawniczych, brak wskazania zasad przy OA, przejmowanie autorskich praw majątkowych do publikacji, gdy nie jest to konieczne
- dwa identyfikatory cyfrowe dla jednej publikacji lub różne identyfikatory cyfrowe dla publikacji i jej tłumaczenia, np. dla wstępu redakcyjnego w dwóch wersjach językowych

Nieetyczne praktyki publikacyjne

➤ Drapieżni naukowcy?

- przekład publikacji bez znaczącego uzupełnienia jako nowa oryginalna publikacja
- wykorzystanie narzędzi sztucznej inteligencji bez odnotowania tego faktu
- tzw. dopisywanie się do publikacji i pomijanie współautorów
- wszelkie praktyki noszące znamiona (auto)plagiatu
- nierzetelne recenzje naukowe (nieuczciwa konkurencja i konflikt interesów)
- produkcja publikacyjna, tzw. papiernia (*paper mill*)
- niezgodne z umowami/licencjami wykorzystywanie danych badawczych

Chaos informacyjny

KRASP

- komunikaty i rekomendacje

NCN

- zmiany w polityce

MNiSW

- finansowanie
- ewaluacja

**Dlaczego
właśnie
biblioteka?**

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA

Biblioteka jako centrum kompetencji

Tradycyjnie postrzegana rola biblioteki

- gromadzenie i udostępnienie zbiorów tradycyjnych i e-zasobów
- kwerendy biblioteczne i informacja naukowa

Często niedostrzegane obszary działalności

- analizy bibliometryczne i analizy dorobku naukowego
- wsparcie publikacyjne (*open access*, czasem działalność wydawnicza)
- *data librarians*, bazy danych i wsparcie w projektach naukowych
- popularyzacja nauki i działania na rzecz poprawy wizerunku uczelni
- rozwiązywanie nierozwiązywalnego 😊

Biblioteka jako wiarygodne źródło...

Wiedzy

- kompetencje informacyjne (przeszukiwanie zasobów własnych i analityczne podejście do źródeł zewnętrznych, komunikacja)
- kompetencje techniczne (sprawne korzystanie z narzędzi i baz danych)
- zaufane źródła danych i publikacji (umiejętność dokonywania sekcji)

Danych

- repozytoria publikacyjne i danych badawczych
- bazy gromadzące informacje o dorobku naukowym

Uniwersytet Łódzki a etyka badawcza

➤ Komisja ds. Etyki Badań Naukowych UŁ

➤ Inspektor Ochrony Danych UŁ

➤ Dobre praktyki

- Kodeks etyki pracownika naukowego Polskiej Akademii Nauk
- Kodeks Narodowego Centrum Nauki dotyczący rzetelności badań naukowych i starania o fundusze na badania
- Zalecenia Rady Narodowego Centrum Nauki dotyczące badań z udziałem ludzi
- Kodeks dobrych praktyk opracowany przez Fundację Rektorów Polskich

Uniwersytet Łódzki a etyka publikacyjna

➤ Wydawnictwo UŁ

- standardy etyczne
- zespół

➤ Akty prawne i regulaminy

- elementy dot. etyki publikacyjnej
w dokumentach

Antoni Starczewski, Układ na dwie ręce
(hol Biblioteki UŁ)

Biblioteka i władze uczelni — pola (dobrej?) współpracy

- Inicjatywy oddolne
- Nowe obowiązki
- Tzw. ziemia niczyja

Etyka przemycana, czyli elementy etyki naukowej i publikacyjnej w pracy Biblioteki UŁ

- Premiowanie i nagradzanie w Uczelni tylko zgodnych z etyką osiągnięć naukowych
- Dozwolony użytek, domena publiczna, licencje i prawa autorskie
- Rzetelne i legalne źródła danych i informacji
- Rzetelne i zaufane miejsca publikacji; niejednorodność miejsc publikacji
- Czasopisma drapieżne i nieetyczne praktyki wydawnicze
- Rzetelne zarządzanie danymi badawczymi

**Jak to
zrobić?**

Dokumenty i opinie konsultowane z BUŁ

Regulacje ograniczające ryzyko wystąpienia w Uczelni zjawisk związanych z nieetycznymi zachowaniami i praktykami

- Komunikat Rektora Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 24.04.2023 r. w sprawie: zagrożeń płynących z publikacji w tzw. czasopismach i wydawnictwach drapieżnych
- Zarządzenie nr 64 Rektora Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 20.12.2024 r. w sprawie: określenia zasad finansowania artykułów w czasopismach i monografii naukowych
- Zarządzenie nr 193 Rektora Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 14.07.2025 r. w sprawie: zmiany zarządzenia nr 25 Rektora UŁ z dnia 29.10.2019 r. w sprawie: wprowadzenia Regulaminu wynagradzania pracowników Uniwersytetu Łódzkiego (ze zm.)

Opinie BUŁ dotyczące miejsca publikacji

Wybór miejsca publikacji

➤ **Komunikat Rektora Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 24.04.2023 r. w sprawie: zagrożeń płynących z publikacji w tzw. czasopismach i wydawnictwach drapieżnych**

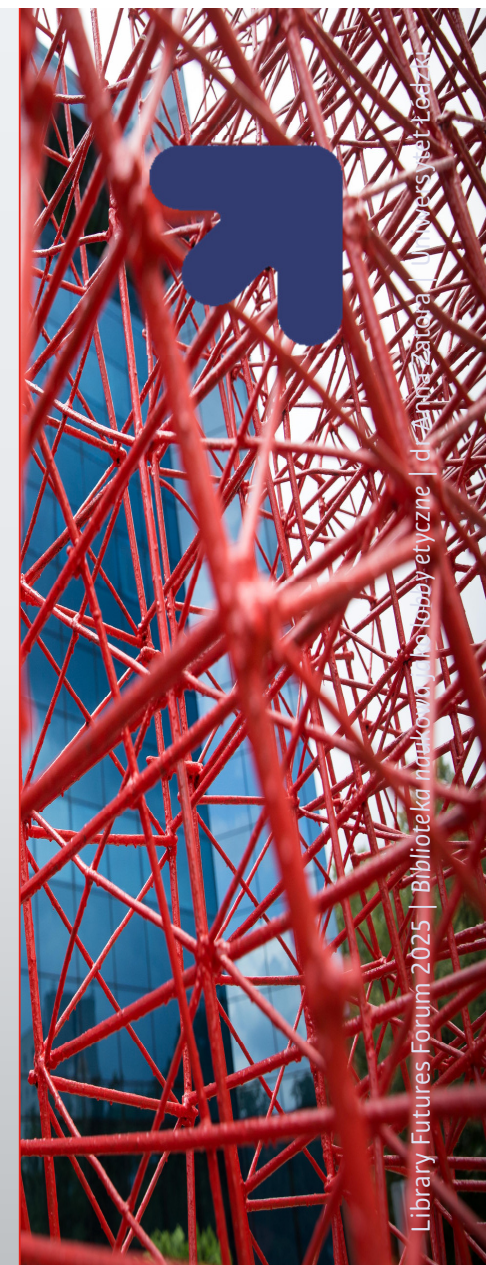
- W ocenie periodyków naukowych pomocą służą pracownicy Biblioteki UŁ. Ponadto zwraca się uwagę, iż w Portalu Pracowniczym UŁ, w części Baza Wiedzy, znajduje się zakładka poświęcona czasopismom drapieżnym.
- Dziekanów, przewodniczących komisji ds. stopni oraz koordynatorów dyscyplin zachęca się do organizowania z pomocą pracowników Biblioteki UŁ prezentacji poświęconych modelom publikowania i aspektom, na które należy zwracać uwagę, wybierając czasopismo do publikacji, tak, by uniknąć potencjalnie nierzetelnego wydawcy.

Finansowanie publikacji

🚩 Zarządzenie nr 64 Rektora Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 20.12.2024 r. w sprawie: określenia zasad finansowania artykułów w czasopismach i monografii naukowych

- Wniosek może zostać odrzucony, jeśli wskazane czasopismo stosuje praktyki charakterystyczne dla tzw. „czasopism drapieżnych”, dlatego wybierając wydawcę, należy zwrócić uwagę na jego politykę wydawniczą i jej zgodność z najlepszymi standardami publikowania treści naukowych. W przypadku wątpliwości dotyczących etyki publikacyjnej danego wydawcy lub czasopisma należy skontaktować się z Biblioteką Uniwersytetu Łódzkiego (e-mail: bibliometria@lib.uni.lodz.pl) w celu dokonania weryfikacji.
- Konsultacja z BUŁ na etapie oceny wniosku przez koordynatora dyscypliny

Nagrody za osiągnięcia naukowe

➤ Zarządzenie nr 193 Rektora Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 14.07.2025 r.
w sprawie: zmiany zarządzenia nr 25 Rektora UŁ z dnia 29.10.2019 r.
w sprawie: wprowadzenia Regulaminu wynagradzania pracowników
Uniwersytetu Łódzkiego (ze zm.)

- Miejsce publikacji osiągnięcia naukowego musi spełniać najlepsze standardy etyczne, a wydawca prowadzić niebudzącą zastrzeżeń z punktu widzenia etyki badań naukowych politykę wydawniczą.
- Wnioski o nagrody rozpatrywane są wyłącznie w oparciu o osiągnięcia wprowadzone do bazy ScienceON (rzetelność informacji).

Dokumenty sporządzane przez BUŁ

➤ Raporty

- raporty dotyczące publikacji osób prowadzących badania w UŁ
- raporty dotyczące współpracy z wydawcami

➤ Analizy

- analizy czasopism i wydawnictw pod kątem nierzetelnych praktyk
- analizy dorobku naukowego określonych osób i ośrodków

➤ Sprawozdania

- Otwarta Nauka w UŁ

Bazy danych zarządzane przez BUŁ

➤ Repozytorium UŁ (repozytorium instytucjonalne)

- identyfikacja i weryfikacja danych (administratorzy)
- umożliwienie gromadzenia danych badawczych w zaufanym miejscu
- udział w procesach opartych o dane, np. projektach

➤ ScienceON (baza informacji o dorobku naukowym)

- wprowadzanie, porządkowanie i migracja dorobku pracowników uczelni
- generowanie raportów i przygotowywanie analiz
- udział w procesach opartych o dane, np. w przyznawaniu nagród

Działalność dydaktyczna i naukowa BUŁ

➤ Szkolenia

- dla osób aplikujących w konkursach grantowych i kierowników projektów
- dla pracowników i doktorantów – z danych badawczych, z publikowania, z narzędzi i zasobów wiedzy

➤ Zajęcia dla Szkół Doktorskich

➤ Konsultacje indywidualne

➤ Wystąpienia na konferencjach 😊 i publikacje

Biblioetyka?

BIBLIOTEKA
Uniwersytetu
Łódzkiego

UNIwersytet
ŁÓDZKI

anna.zatora@lib.uni.lodz.pl